

מפני כענייך

אחרי-מות קדושים - אמור • ז' אייר התשפ"ג • גיליון מס' 10

יורה דעה ♦ שו"ת על פי דברי הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל

מצוות יישוב הארץ

העיקרון העולה מדברי כמה אחרונים שעסקו בשאלה הוא שיש לחלק בין מצוות שנצטוונו לעשות 'מצווה' לבין מצוות שנצטוונו לעשות 'מעשה':

ברוב המצוות רצון ד' הוא שתגלה 'מצווה' בעולם, וללא כוונה למצווה אין למעשה זה ערך של מצווה. אבל יש מצוות שרצון ד' בהן הוא שיתגלה בעולם 'מעשה' מסוים, ולכן רצון ה' מתקיים גם ללא כוונת המצווה.

לדוגמא, במצוות פריה ורביה רצון ד' הוא שנעסוק בקיום העולם ובפריה ורביה, ולכן גם אם אדם הביא לעולם ילדים ללא כוונת מצווה הוא קיים את רצון ד' בעולם. וכן מצאנו במצוות נוספות שנעשות גם ללא כוונה כגון ייבום, צדקה ועוד.

וגם במצוות יישוב הארץ עולה מהגמרא שקיום המצווה הוא בכך שהארץ מתיישבת ונבנית על ידי עם ישראל, והחיסרון בכוונה לא מבטל את קיום המצווה.

שאלה: בפריה ורביה מובן שהעיקר הוא התוצאה המעשית, שיהיה ילדים בעולם, ולכן לא צריך בה כוונה. אך מדוע במצוות יישוב הארץ העיקר הוא הקיום המעשי של יישוב הארץ?

תשובה: גם במצוות יישוב הארץ רצון ד' הוא שהארץ תתישב

שאלה: האם יש ערך של מצווה להתיישבות בארץ גם כאשר היא נעשית על ידי אנשים שאין להם כוונה לקיום המצווה? האם מצוות יישוב הארץ מתקיימת גם מתוך כוונה חילונית?

תשובה: בפתחה לספר 'אם הבנים שמחה' לר' יששכר שלמה טייכטל נידונה שאלה זו באריכות. שם מוכיח הרב טייכטל מדברי הגמרא שיש ערך לקיום מצוות יישוב הארץ גם ללא כוונה למצווה. הגמרא אומרת (סנהדרין קב. ב) שעמרי מלך ישראל זכה למלכות מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל.

בהמשך דבריו מביא הרב טייכטל את דברי רבי יוסף ענגיל שעל פי סודם של דברים עמרי זכה למלכות כיוון שבנה את 'המלכות העליונה', אע"פ שברור שכונתיו של עמרי לא היו קדושות כיוון שהיה עובד ע"ז וגם מפשטי הפסוקים לא נראה שהיה עסוק בכוונה למצווה. מכאן מוכיח 'אם הבנים שמחה' שמצוות יישוב הארץ מתקיימת גם ללא כוונה לקיום מצווה.

שאלה: כיצד הדברים מתיישבים עם ההלכה הידועה שמצוות צריכות כוונה?

תשובה: האחרונים דנו בשאלה זו בקשר לכמה מצוות שמצאנו שאינן צריכות כוונה, כגון מצוות פריה ורביה או מצוות צדקה.

המשך בעמוד הבא <

הרוע והטומאה בגויי הארץ

קריאה בתורה | הרב דוד ג'אמי, עמ' 2

הלכות י"ד באייר ול"ג בעומר

מצוות ד' | על פי מצוותיך אמונה - הרב מרדכי הס, עמ' 3

המשבר הכפול של הציונות החילונית

חיי שעה | הרב איתן קופמן, עמ' 7

באמת תאומים

הווה עובדא | ניסים ירחי, עמ' 8

"אין לקבל את הפוסטמודרניזם אל תוך הקודש, ויותר מזה, יש צורך להסביר איך הוא סותר את התורה, כיצד הוא עוקר את יסודי התורה והחיים הישראליים. עלינו לשוב ולהתחזק בדברי רבינו הרב צבי יהודה זצ"ל שעצמאות היא שיבה לעצמיות"

עמוד
4

מאורות ישראל

"מטרת העיקרית היא שעשיית הצבאית תמשיך להיות שליחות ולא משלח יד, יודע אני בעצמי שאם לא אצליח לשמר תחושה זו לא אהיה מסוגל להמשיך". המכתב של רס"ן דגן ורטמן הי"ד

עמוד
6

"גיבור ואיש מלחמה בדת תורה תמימה"

הרוע והטומאה בגויי הארץ

רוצחים שפלים - בתחתית המדרגה האנושית. ב. יש כוונה אלוקית שהעמים שבארץ דווקא הם יהיו העמים הרעים ביותר, כדי שנוכל למגר את הרשע בעולם. אם השורש של הרשע היה רחוק מארץ ישראל, היה קשה לעם ישראל להילחם ולנצח אותו, ולכן הקב"ה מיישב בארץ ישראל דווקא את העמים השפלים ביותר כך שכאשר עם ישראל יכבוש את הארץ הוא ימגר את הרשע הגדול ביותר. לכן מצווה אותנו התורה: "אל תלמדו ממעשי העמים שוכני הארץ! תפקידכם לבער אותם ולהחליף את שלטונם במלכות עליונית קדישין".

ככל שעם ישראל יגביר בתוכו את הקדושה ואת חפץ הטוב והצדקות, כך הוא יוכל לרשת את הארץ. צריך להיות קדוש כדי למגר את כנען. הרע העולמי מובס ע"י ההתגברות וההתעצמות בקדושה שלנו. ג. אומר הרב (פנסקי הרא"ה ח"ד, עמ' תמ"ו), ויסוד הדברים בדברי השל"ה הקדוש (מצה עשירה, דרוש א):

"עניין ארץ ישראל שנקראת ארץ כנען, לשון כניעה. ומצינו שהיו משוקצים מאוד הכנענים בתועבותיהם, והיינו שהיו נכנעים מאד לצד הטומאה, על כן לא היו עומדים בפני כל תאוות לבם, ועל דבר זה היה העבודה זרה שלם. ובאמת צריך להיות כן בקדושה, להיכנע מכל דבר השייך לקדושה האלוקית, על כן נקרא ארץ כנען גם אחרי באה לרשות ישראל. ועל ידי זה יהיה עיקר השררות, כי ע"י ההכנעה לה' יתברך בתכלית בא כל צד שררות".

הגויים בארץ היו השפלים ביותר, כי תכונתה של ארץ ישראל היא הכניעה, והם נכנעו לעבודה זרה, ליצרים הרעים ולטומאה. לעומתם, תפקידנו לקחת את הכניעה ולהיכנע לקדושה, וכך למגר את הרשע בעולם. **שבת שלום!**

בסוף פרשת אחרי מות מובאת פרשיית העריות. את הפרשיה הזאת פותחת התורה באזהרה: "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו, וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחוקותיהם לא תלכו" (ויקרא י"ח, א), ומבאר רש"י: "מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות, ואותו מקום שישבו בו ישראל מקולקל מן הכל". בהמשך כותב רש"י: "מגיד שאותם עממים שכבשו ישראל מקולקלים יותר מכולם".

וצריך להבין: איך ייתכן שהעמים הכי מושחתים, והפושעים הכי גדולים, יושבים דווקא בארץ הקודש? מדוע ה' עשה כך? איך לא השפיעה עליהם קדושת ארץ ישראל כדי לזככם ולטהרם ולהפוך אותם לטובים יותר?

ישנן שלוש תשובות לכך: א. גויי הארץ נעשו הרשעים ביותר - דווקא בגלל מעלתה של ארץ ישראל. כוחה של ארץ ישראל הוא זה שגרם להם להיות רעים! קדושת ארץ ישראל גדולה מאוד. כאשר עם ישראל, שמתאים לתכונת הקדושה של הארץ, נמצא בה, הארץ גורמת לו להיות יותר קדוש, טהור ומזוכך. אבל אם בארץ ישראל שוכן עם שתכונתו היא הרשע, שתכונתו מנוגדת לתכונתה של ארץ ישראל, הוא מוכרח לפתח ביתר שאת את הצדדים השליליים שבו כדי לעמוד נגד קדושתה הגדולה של הארץ. קדושת הארץ תהיה בעוכריו ותהפוך אותו להיות האומה המושחתת והרשעה ביותר, כדי שיוכל לעמוד כנגד עוצמת הקדושה. זו הסיבה שהערבים יושבי הארץ הולכים ונעשים רעים ומושחתים יותר ויותר. למשל, פעם היה אפשר לעשות קניות בערים הערביות ולא הייתה בזה שום סכנה, אך במשך השנים הם משחיתים צלם אנוש ונעשים פראי אדם ממש. הדבר קורה משום שהארץ אינה מתאימה להם, ולכן כדי לחיות בה הם מפתחים את נטיותיהם הרעות ונעשים

המושך "יורה דעה" מעמווד 1

ישראל קדושים מעצם טבעם, וכשאנחנו חיים על פי הטבע הלאומי שלנו בארצנו, מתגלית מציאות חיים של קדושה שלא אנחנו אלו שמתחילים אותה, אלא להיפך, אנחנו מקבלים ממנה קדושה. מציאות החיים של ארץ ישראל לא מתחילה ממנו, ולכן גם במצוות יישוב הארץ, עיקר המכוון הוא התוצאה המעשית, שארץ ישראל מתיישב על ידי עם ישראל.

יש חשיבות עצומה להתבוננות הזו בגודל השעה שזכינו להתיישב בארצנו, בגודל המפעל ובגודל החיים שקיימים בנו. החיים שלנו הם הופעת רצון ד', נשמת חיים של כנסת ישראל שמופיעה בנו.

כשאנו מבינים את המשמעות הגדולה של חיינו, אנו מבינים שגם כל הגילויים של גבורת החיים שחוזרים להופיע בדורות אלו אינם דומים כלל למה שאנו מוצאים אצל אומות העולם. אצל עם ישראל בארץ ישראל גבורת החיים מגלה את הקדושה, החיים כאן מגלים עוז רוחני ועוז אלוקי, וחיים אמיתיים כאלו מוכרחים להיות מלאי גבורת אמת וביטחון.

נערך על ידי ר' אריאל כהן, על פי החוברת החדשה של שיחותיו של מו"ר זצ"ל ליום העצמאות - 'אמרו גאולי ד'

על ידי ישראל, התוצאה המעשית הזו היא עיקר המכוון. רצון ד' המתגלה דווקא ביישוב הארץ הוא עניין יסודי. ארץ ישראל נמצאת ביסוד הבריאה, כמבואר מדברי רש"י הראשון על התורה. כל מצוות התורה מתקיימות בשלמותן רק בארץ ישראל, והרמב"ן בפרשת תולדות מבאר שאבותינו קיימו את התורה - רק בארץ ישראל.

גם ביציאת מצרים מתבארת חשיבותה של ארץ ישראל. מטרתה של הגאולה היא להביא אותנו אל הארץ: "והבאתי אתכם אל הארץ" (שמות ו', ח), וכן בפרשת בחוקות: "וזכרתי את בריתי אברהם... והארץ אזכור" (ויקרא כ"ז, מ"ב). זכירת הארץ באה יחד עם זכירת ברית אבות, ללמד אותנו שהאבות והארץ הם חטיבה אחת של הופעת קדושת ד' בעולם.

בישיבת ישראל בארצם מופיעה המגמה האלוקית של ישראל אורייתא וקודשאיבריך-הוא. בלי ארץ ישראל אין יכולת להתגלות רצון ד' בעולם, ולכן יש חשיבות כל כך גדולה למצווה זו, ורצון ד' מתגלה בה גם בלי קשר לכוונת העושה. אי אפשר כלל לדבר על קיום התורה והופעת המגמה האלוקית בארץ לולא יישוב הארץ על ידי ישראל.

היסוד למצוות יישוב הארץ מונח בקדושת החיים של האומה.

י"ד באייר ול"ג בעומר*

מעלת יום י"ד באייר

כתב היעב"ץ בסידורו, ש"ד באייר הוא "יום טוב של דבריהם", והחיד"א בספרו 'מורה באצבע' כתב "רבה בשמחה קצת, כי קדוש היום". יום זה הוא יום הקרבת פסח שני בזמן שביית המקדש היה קיים. וכתב באשל אברהם' (לרא"ד מבוטשאטש, סימן קלא"א): "הגם שכולנו טמאי מתיים, ובוודאי עלה שיח שפתותינו לפני השם בפסח ראשון במקום פסח בזמנו, מכל מקום נכון לנו לעורר זכות פסח שני שהיה נעשה בזמן ביהמ"ק, ודבר אלוקינו יקום לעולם". והיעב"ץ הביא שם טעם נוסף למעלת היום: "גילו לי מהשמים, לפי שבו כלתה חררה שהוציאו ממצרים, לפיכך עד כאן נמשך נס יציאת מצרים ואכילת מצה".

מהנהגות היום

- א. נהגו לא לומר תחנון ביום י"ד באייר. אומנם למנהג האשכנזים* אומרים 'למנצח' אף ביום זה.
- במנחה שלפניו (י"ג אייר במנחה), רבים נוהגים שאין אומרים תחנון, אולם ב'לוח ארץ ישראל' כתב שיש לומר תחנון ביום זה, וכן דעת הרב עובדיה יוסף (הלכה ברורה, סימן קלא"א).
- ב. נהגו שאם חלה 'תענית בה"ב' ביום זה אין מתענים בו, ובשנה זו לא יתענו אלא בשני הראשון ובחמישי.
- ג. יש שנהגו לאכול מצות ביום י"ד, זכר לפסח שני. ואע"פ שרק ההקרבה הייתה נעשית ביום, ואכילת הפסח עצמה היא רק בליל ט"ו, מכל מקום עיקר הקרבן הוא מעשה ההקרבה, ולכן עושים זכר בשעת ההקרבה (ליקוטי מהרי"ח). אכן, אמרו על אחד מהגדולים שהיה אוכל מצה וביצה בליל ט"ו באייר.

האם ל"ג בעומר הוא יום שמחה?

לדעת השולחן ערוך (סימן תצ"ג, ב) מנהגי האבילות לא מסתיימים בל"ג בעומר אלא בל"ד בעומר. השו"ע אף לא הביא כלל של"ג בעומר הוא יום שמחה, ואכן יש שכתבו שבארץ ישראל היו אומרים בו תחנון* . אומנם לדעת הרמ"א האבילות מפסיקה בל"ג, שהוא יום שמחה, וכדלהלן.

הרמ"א (בדרכי משה ובהג"ה על השולחן ערוך שם) הביא את דברי המהרי"ל שכתב ש"מרבית קצת במשתה ושמחה" ביום ל"ג בעומר, ואין אומרים בו תחנון.

נחלקו הפוסקים אם אומרים תחנון במנחה שלפניו, ובזמנינו פשט המנהג שלא לומר תחנון במנחה שלפניו, בין האשכנזים ובין הספרדים. החתם סופר (י"ד רל"ד) פקפק על השמחה ועל העליה לקבר רשב"י ביום זה, וכתב: "ואם כי כל כוונתם לשם שמיים, ושכרם רב בלי ספק על דרך 'ודילוגו עלי אהבה' (כלומר אפילו אם הם טועים), לא ארצה להתחבר עמהם בזה לקבוע מועד ביום שלא נעשה בו נס ולא הוזכר בש"ס ופוסקים בשום מקום ורמז. רק מניעת הספד ותענית מנהגא הוא, וטעמיה גופיה לא ידענא, ומכל מקום לעשותו יום שמחה והדלקה

ובמקום ידוע דוקא, לא ידעתי אם רשאים לעשות כן". ובמקום אחר (תורת משה פרשת אמור) כתב: "אף שגם בזמן הזה מצוה לעלות לרגל לירושלים, כמו שכתב והוכיח היעב"ץ, לא שם איש על לב אלא לעלות לצפת להילולא דרשב"י, וכבר היה לי ויכוח בזה עם הגאון מוהר"ז מרגליות". אמנם בסידור היעב"ץ כתב: "עכשיו המנהג פשוט שעושין יום זה יום טוב מדבריהם ומרבית בו שמחה". ושמעתי מהרב עמיאל שטרנברג שליט"א שבאמת אף שהחתם סופר פקפק בזה כבר פשט המנהג בכל ישראל כן, ואף בשערי חסד ובבית הכנסת הרמב"ן נהגו בזה².

סיבת השמחה בל"ג בעומר

במסכת יבמות (סב, א) הביאה הגמרא: "אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא מגבת ועד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד משום שלא נהגו כבוד זה בזה, והיה העולם שמש עד שבא רבי עקיבא אל רבותינו שבדרום ושנאה להם, רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא כולם מתו מפסח ועד עצרת".

והמ"א (סימן תצ"ג): "קבלה ביד הגאונים שביום ל"ג פסקה המיתה, ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו", וכעין זה כתב המהרי"ל (דיני הימים שבין פסח לעצרת): "כשכלו אותן ל"ב ימים שמתו, עושים למחרתם שמחה לזכר". הגר"א (סימן תצ"ג) דימה את ל"ג בעומר לט"ו באב לפי אחד מהטעמים בגמרא (תענית ל, ב) שהשמחה בו היא משום שכלו מתי מדבר למות.

הפרי חדש (סימן תצ"ג) תמה מדוע שמחים על שפסקו למות, הרי פסקו למות משום שמתו כל התלמידים, ומה שמחה יש בזה? ותיירץ שהשמחה אכן איננה על מה שפסקו מלמות אלא על התלמידים האחרים שהעמיד רבי עקיבא³.

בספר שולחן גבוה כתב שנסארו י"ב אלף תלמידים, ועליהם קבעו משתה⁴. אכן מדברי הגר"א הנ"ל רואים שהשמחה היא כפשוטו, על שפסקו למות, ונראה שחידוש גדול ועמוק הוא, שיש לשמוח ביום בו מדת הדין גמרה את תוקף פעולתה⁵.

טעם נוסף הובא לשמחת ל"ג בעומר על פי הסוד, שזהו יום הסתלקות רשב"י⁶. וכן הביאו מהאריז"ל שכתב שהר"א הלוי אמר 'נחם' בציינו של הרשב"י, ונענש על זה, ונגלה אליו הרשב"י ואמר לו: "למה אתה אומר 'נחם' ביום שמחתינו?", ומשמע שזה היה ביום ל"ג בעומר. וכך הבין המגן אברהם (ס"ק א). המגן אברהם הביא את דברי הארי"ל ביחס לרמ"א שמרבים בשמחה בל"ג בעומר, אומנם נראה שאין כוונת המגן אברהם לומר שזהו הטעם עפ"י הנגלה, אלא שגם עפ"י הסוד יש טעם ליום זה. ובערוך השולחן כתב: "רשב"י נסתלק בל"ג בעומר וגם יצא מהמערה". ובענין זה כתב הרש"י מלאדי (בעל התניא, בסידורו): "שורש נשמת רשב"י היה מניצוץ נשמת משה רבינו ע"ה, וכל ימיו היה עוסק בסודות התורה, וכשהגיע עת הסתלקותו בודאי הגיע בשעה ההיא לתחילת וראייה כל המדרגות שלו... ובהכרח שהיה מאיר בו בחינת הארת אורו של משיח... ובזמן הסתלקותו בהכרח שהיה מאיר בו מבחינת תכלית שלמות רוחו למעלה למעלה".

מכן העמיד התלמידים, ואעפ"כ יש שמחה באותו היום.

(ה) ופירש שם את דברי הגמרא שהיה העולם שמש, שכוונתה איננה לכל העולם, אלא רק מגבת ועד אנטיפרס היה העולם שמש.

(ו) ואף בט"ו באב הרי חזר הדיבור למשה רבינו מאחר שפסקו מתי מדבר למות. ויש להעיר שלכאורה ראיית הגר"א אינה ראייה למפרשים שבט"ו באב האחרון לא מתו בני המדבר האחרונים ועל זה היתה השמחה.

(ז) אמנם אין מקור ברור לזה שהוא יום הסתלקותו, ודנו בזה האחרונים.

* ערוך מתוך 'מצוותיך אמונה' על הספירה וימי הספירה, אך הרב לא עבר על הדברים ואין לסמוך למעשה על הכתוב כאן. המובאות במאמר עברו לפעמים שנויי לשון קלים, לבהירות ההבנה.

(א) למנהג הספרדים בכל יום שאין אומרים בו תחנון אין אומרים למנצח.

(ב) כן כתב במלבושי יו"ט על הלבוש, אולם בשיירי כנסת הגדולה כתב שקשה לומר כן. (ג) יש להעיר שהרש"י שנים רבות לא נשא דברים בל"ג בעומר, אלא שבשנים מאוחרות יותר נשא דברים לבקשת התלמידים, אך לא הזכיר כלל את ל"ג בעומר, אלא דיבר על ר' עקיבא ומרד בר כוכבא וכו'.

(ד) נראה שאין כוונתו לומר שבאותו היום העמיד את חמשת התלמידים, אלא רק לאחר

עם חופשי בארצנו*

היחס לאופנות מחשבתיות באומות העולם • היחס החיובי כלפי התנועה הציונית לעומת היחס אל הפוסטמודרנה • התהליכים בימינו מבליטים את הרשעות והבערות שבפוסטמודרניזם

חלילה.

בעין איה' הרב מרחיב עוד בעניין זה ומסביר שכדי להציל את המון העם מלטעות במחשבות הזרות שכובשות את העולם, הכין הקב"ה בתורה את האפשרות לבארה לפי אותן מחשבות עכשוויות, וכך ההמון לא ילך אחרי המחשבות הללו ויצא מגבול ישראל.

אך יש לשאול, האם נכון הדבר ביחס לכל "מודה" נוצצת ועכשווית? האם היותה מפורסמת ומקובלת בהמון, מהווה ראיה שיש אפשרות לצרפה אל חיי האמונה?

ג. לא כל עת אל הקודש

דבר זה מלמדנו הרב זצ"ל, על פי דברי הזוהר" על הפסוק "ואל יבא בכל עת אל הקודש". פשוט הפסוק הוא שאסור לכהן הגדול להיכנס אל קדש הקדשים "בכל עת" כי אם בזמנים מיוחדים, אך הזוהר דורש את הפסוק לא כפשוטו, שלא כל מחשבה ורעיון ניתן להכניס אל הקודש. פירוש הדברים הוא שישנם רעיונות שאין להם מקום בקודש, לכן, אין למצוא להם סיועים בתורה ובמחשבותיה ואין לחברם כלל עם הקודש, להיפך, יש לדחותם ולבאר שהם סותרים את התורה ומנוגדים לרצון ד'. דברי הזוהר מסייגים את הנאמר לעיל, לא כל חכמה מתאימה לדרך התורה ויכולה להתבאר בדרך התורה.

כמובן צריך להיות אדם גדול כדי לדעת לברר אילו מחשבות ניתן לבאר בדרכה של תורה ואילו יש לדחות, דבר זה דורש שכל של תורה הנרכש באמצעות שקידת התורה בעמל לאורך שנים. הרב זצ"ל לא תמך במפעל הציוני מפני שהיה רעיון מודרני, אלא אחרי שבירר בשכלו שהוא באמת מתאים עם דבר

ד' בתורה, בנביאים ובדברי חז"ל, רק לאור בירור זה הרב תמך בו, אף על פי שנושאו היו בעיקר חילונים והוא היה בעל אופי חילוני.

כמובן, הרב לא קיבל את הציונות על כל מגרעותיה ומגרעות נושאה, אלא רק את הרעיון הציוני ואת הפעולות הנכונות שעשו הציונים, וח"ו לא אמר על טמא טהור ועל אסור מותר. היו גדולים שהתנגדו למפעל הציוני בגלל נושאו החילוניים והתווכחו עם הרב זצ"ל על כך שהוא מקרב את הציונים. הידיעה מה לקרב ומה לרחק נתונה לחכמים גדולים, עמקנים. רק בשכל של תורה ניתן לברר למה יש מקום בקודש ומה יש להרחיק.

ד. קבלת הפוסטמודרניזם

אחרי הדברים האלה יש לתת את הדעת על המחשבה החדשה הכובשת

א. עצמאות היא שיבה לעצמיות

בחסדי ה' יתברך נחגוג בה' באייר את יום עצמאותנו ה-75. רבינו הרב צבי יהודה זצ"ל לימד בשנתו האחרונה שעצמאות היא שיבה לעצמיות, מהגדרה זו מובן, שעצמאות איננה מסתכמת בכך שיש לנו מדינה משלנו וצבא משלנו. שני האחרונים הם נחוצים וחשובים מאוד אך אינם שלימים כשלעצמם, כיוון שהעצמאות השלימה היא שמדינת ישראל תתנהל רק על פי האמת הישראלית, בלא שום כפייה חיצונית מצד מדינות אחרות ותרבויות זרות כלומר על פי חוקי התורה. זו עצמאותנו האמיתית, זה מה שהתרחש באופן פנימי לפני 75 שנים בהקמת המדינה, ולעצמאות זו אנו הולכים וצועדים בתהליך גאולתנו.

את האמת שעל פיה אנו בונים את חיינו הפרטיים והלאומיים אנו שואבים רק ממעיין תורתנו, אין לנו מקור אחר. אמרו חז"ל "אם יאמר לך אדם תורה בגויים אל תאמין, חכמה בגויים תאמין"^{*}. כלומר, אין בדברי הגויים, ואפילו הגאונים והמוסריים שבהם, דברים המשתווים לאמיתת תורתנו ונצחיותה, והראויים להיות דרך חיים לפרט ולכלל. אולם "חכמה", דהינו בירורים ומחקרים בענייני העולם, נוכל לקחת מהם אם נבדוק היטב וניווכח שהם אכן נכונים, ובהם נוכל להיעזר לסידור חיינו על פי האמת הישראלית.

ב. עת לכל חפץ

אולם, לעיתים ישנו הכרח לבאר שחכמות הגויים אינן דבר זר לתורה, והיא אף מסכימה להן ומתבארת על פי אותן חכמות. לדוגמה, מחשבת הפילוסופיה בזמן הרמב"ם, שלא יצאה מבית ישראל אלא הגיעה מהגויים, ובשעתה היוותה את שיא הקידמה האנושית. באותה תקופה היה נדמה להמון העם שאם התורה אינה מתאימה לסגנון המחשבה הזו, היא מיושנת ולא רלוונטית. במצב מסובך כזה, נדרשים גדולי ישראל לגלות פנים בתורה כמתאימה לאותן מחשבות שהשעה משחקת להן.

הרמב"ם כתב את ספרו 'מורה נבוכים' לאנשים חכמים ומוכשרים, שמחשבת אריסטו גרמה להם מבוכה לגבי אמיתת התורה. הוא מאריך להסביר בסגנון פילוסופי שכל מה שהחליט אריסטו נגד יסודות התורה, שייך לסוגיות שאין יכולת בשכל האנושי להשיג אותן ולהוכיח בנוגע אליהן הוכחות חותכות, וממילא אין דברי אריסטו בזה מוכרחים, ואילו שאר דבריו שניתן להוכיחם אינם סותרים את התורה ואפשר לקבלם. הרמב"ם עמל ולמד את כל חכמת אריסטו והפילוסופיה כדי לבאר איך היא איננה סותרת את התורה, ואף מתאימה לחכמת התורה.

היו שטעו לחשוב שהרמב"ם נטה אחרי דעת אריסטו, אך הרב זצ"ל כתב מאמר מיוחד לבאר את צדקתו של הרמב"ם, שלא נטה אחרי אריסטו,

* מעובד מדברי מו"ר הרב צבי מאיר שליט"א, המובאים בחוברת 'האומץ לעצמאות' ובספר 'אל מול פני המנוחה' כרך ב' מאמר "בר לשעה".

ומוסרי כלל, והוא משמש רק ככלי לקידום אינטרסים שמאלנים מובהקים של מיעוט אליטיסטי.

1. התהליך בימינו

כיום הדברים גלויים. אין צורך בהעמקה רבה כדי להבין זאת. לדוגמא, הפוסטמודרניזם 'מכיל' את ארגוני הלהט"ב עם כל סטיותיהם, אך איננו יכול להכיל את רצונם הפשוט של רוב ככל אזרחי המדינה בשמירת מושג המשפחה המסורתית. לכן דוגלי הפוסטמודרנה הסירו את המילים

"אבא ואמא" מהטפסים הממשלתיים והפכו את "יום המשפחה" למושג שכולל גם צורות חיים שכל עניינם הוא ניאוף, בניגוד לדבר ד' בתורה ובניגוד לדרך החיים הפשוטה בעולם כולו, וכל זה כדי לתת לגיימיציה לכל סוגי הניאוף, ולנתק בין חיי אישות להבאת ילדים. את החומרים שלהם הם הכניסו למשרד החינוך, וכלל ילדי ישראל, מגיל הגן, נחשפים לתכנים הללו בלי ששאלו את הוריהם או קיבלו רשות ממישהו על כך.

כך גם, לטענתם, יש להכיל את דרישת הרפורמים לקבל חלק בכותל המערבי, אך חלילה אין להכיל את אמונת ישראל שהכותל שייך אך ורק ליהדות הנאמנה לאמונת ישראל ותורה. יש להכיל את רצון החילוניים שעסקים ואתרי בילוי יהיו פתוחים בשבת, אך אין להכיל את דבר ד' בתורה ורצון הדתיים על שמירת השבת במרחב הציבורי.

הכלל הוא שה'הכלה' היא תמיד חד-צדדית ומגמתית. דבר זה איננו חוכמה, זו אנרכיה

מגמתית, שכל עניינה הוא ביטול התורה וערכיה, ביטול סדר החיים הישראלי הטהור וביטול מוסד המשפחה הישראלית - והכול בשם הצדק והמוסר, ובהעלמה כדי שאיש לא ישים לב מה נעשה באמת. כך כופים צורות חיים וחשיבה שאינן תואמות את צביון חיי האזרחים במדינה, ואף בלא ידיעתם ובהסכמתם, באופן לא דמוקרטי, אלא בכפייה של רצון המיעוט האליטיסטי על פני רצון הרוב.

2. לשוב לעצמיותנו

אם כן, אין לקבל את הפוסטמודרניזם אל תוך הקודש, ויותר מזה, יש צורך להסביר איך הוא סותר את התורה, כיצד הוא עוקר את יסודי התורה והחיים הישראליים. עלינו לשוב ולהתחזק בדברי רבינו הרב צבי יהודה זצ"ל שעצמאות היא שיבה לעצמיות. נשוב לעצמיותנו האמיתית, לחירותנו הגמורה, בלי שום כפייה חיצונית ובנאמנות לתורה ולחכמי ישראל בדורנו, ובמהרה יתקיים בנו "כי עין בעין יראו בשוב ד' ציון".

כעת את העולם בקסמה, הפוסטמודרניזם. יש הרוצים לטעון שגם את הפוסטמודרנה יש לקבל, למצוא לה יסודות בקודש ולהראות איך היא מתישבת עם רצון ד' ודרך התורה. דבר זה איננו נכון, והוא נובע מחוסר העמקה, הפוסטמודרניזם שונה באופן מהותי מהציונות.

יסודותיה של הציונות הם שיבת ישראל לארצו והקמת ממשלה ריבונית ישראלית, דברים שאינם עומדים בסתירה לדברי התורה, אלא הם עצמם יסודי התורה. כבר לאברהם אבינו נאמר: "ואעשך לגוי גדול"

ובעמדנו לרגלי הר סיני נאמר לנו: "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". נושאי המחשבה הציונית לא הבינו זאת, וכמובן ישנם חסרונות גדולים ביצירתה של הציונות בצורה של חול מנותק מקודש, ובכל זאת היא במהותה איננה סותרת את התורה ורצון ד', אלא מכוונת להקמת רצון ד'.

אך הפוסטמודרניזם שונה מהציונות. באופן שטחי הוא נראה מדעי ומוסרי מאוד, אך באמת התוכן שלו הוא בערות ורשעות, המביאה למתירנות ונהנתנות. הפוסטמודרניזם דוגל בביטול המוסכמות וטוען שאין כל אמת מוחלטת ואבסולוטית.

ה. הטענה שאין אמת

טענת הפוסטמודרניזם שאין אמת היא מנוגדת גם להגיון האנושי, שהרי כל חכמת המדע מבוססת על אמיתות מוחלטות. אם נטען, למשל, שמשפט פיתגורס נכון רק למי שהואמתיישוב על דעתו - נפיל בכך את כל המדע המדויק.

הטענה הפוסטמודרנית שהכל הוא מוסכמה חברתית היא נגד השכל הישר. פשוט שמשם היא אכן שמש והכביש הוא כביש ואין זו 'מוסכמה חברתית', והיא גם נגד הטבע האנושי, שהרי כל אדם חי את חיי בפשטות שהוא אכן אדם חי ונושם. ללא הודאות הפשוטה שחיינו הם מציאות עובדתית ולא רק תלויים בהרגשתו אישית - אין אפשרות כלל לחיות. אך מעל כל אלה, ודאי שהפוסטמודרניזם מנוגד לתורה באופן מהותי, שהרי אמונת התורה היא שיש אמת מוחלטת בה חייבים להאמין ועל פיה חייבים לנהוג. התפשטות הפוסטמודרניזם נעשית במכוון על ידי אנשי מיעוט אליטיסטי המנסה ברשעות להרוס את יסודות החיים הפשוטים בעולם, ובמדינת ישראל המיעוט המקדם את הפוסטמודרניזם מנסה לבטל את טהרת ישראל.. הוא מוצג כשיא המדע - בכך שהוא מטיל בספק את כל הנחות היסוד הפשוטות, וכשיא המוסר - בכך שטוען שאין יכולת לפשוט או להעיר לאחר, אלא צריך להכיל את כל אדם עם אישיותו השונה. אך באמת, כל זה הוא הצגה והסתרת האמת, הפוסטמודרניזם אינו מדעי

◆ ◆ ◆
**הפוסטמודרניזם דוגל
 בביטול המוסכמות בכלל
 והמוסכמות החברתיות
 בפרט. באופן שטחי הוא
 נראה נוצץ, מדעי ומוסרי
 מאוד, אך באמת מדובר
 בבערות וברשעות. הוא
 מציג את עצמו כ'קשוב'
 ו'מכיל', בעוד שלמעשה הוא
 חד צדדי, מגמתי ומקדם את
 האינטרסים הפרטיים שלו
 עצמו בלבד.**
 ◆ ◆ ◆

(1) ויקרא ט"ז, ב.
 (2) בראשית י"ב, ב.
 (3) שמות י"ט, ו.
 (4) אפילו בבעלי חיים.
 (5) ישעיה נ"ב, ח.

(א) מדרש איכה רבה פרשה ב' סימן י"ג.
 (ב) מאמרי הראי"ה עמ' 105.
 (ג) שבת חלק א', פרק ב', סע' ה', עמ' 59.
 (ד) פנחס הדפנים ג', נדפס בפנקסי הראי"ה חלק ד' עמ' רל"ה.
 (ה) חלק א קטז ב, חלק ג נח ב.

גיבור ואיש מלחמה בדת תורה תמימה

איתמר ק.

"מטרת העיקרית היא שעשיית הצבאית תמשיך להיות שליחות ולא משלח יד, ידע אני בעצמי שאם לא אצליח לשמר תחושה זו לא אהיה מסוגל להמשיך". רס"ן דגן ורטמן הי"ד במכתב לצמרת הפיקודית בצבא שבו הוא מבקש לאפשר לו ללמוד תורה בישיבה כדי לקבל כוחות להמשך שירותו הצבאי

בכבוד רב, דגן ורטמן.

מבצע "עופרת יצוקה" פרץ כאשר דגן כבר היה בחופשת הלימודים, שבסופו של דבר אכן הצליח לממש בישיבה, דגן יצא למלחמה מהישיבה - ולא שב. בעשרה בטבת ה'תשס"ט, נפל דגן בקרב ועלה לגבוזי מרומים.

עוד על מסירותו וצניעותו של דגן, מספרים בני המשפחה:

דגן תמיד הסביר לחייליו שכל העוצמות שיש לו בצבא נובעות מכוח העוצמות שהוא מקבל מלימוד התורה בישיבה. פעם אחת, בתגובה לכך שאחד החיילים אמרו לו שהוא נראה עייף, ענה דגן: "זה משום שלא למדתי מספיק תורה".

עוד סיפור מופלא על שקידתו העצומה: "בתקופת לימודיו של דגן בישיבה, אבא שלנו קיבל יום אחד שיחת טלפון ובה נאמר לו שדגן אושפז בבית החולים. התברר שהוא הזדקק לאשפוז משום שכאשר שקד על תלמודו בישיבה - הוא פשוט לא זז מהסטנדר שעות מרובות, עד שהיד המכופפת עליה נשען, גרמה לפגיעה בזרימת הדם ולזיהום שדרש אישפוז. חבריו מהישיבה סיפרו שבמשך תקופות שלמות הוא כמעט לא יצא מבית המדרש. הוא זה שהדליק את האור בבית המדרש וכיבה אותו בלילה, ולפעמים חבריו אף הביאו את האוכל עד אליו לבית המדרש.

במקרה אחר, במהלך מלחמת לבנון השנייה, דגן הגיע יחד עם חיילים נוספים כדי לשמור על אחד הבתים. הם התחלקו למשמרות כדי שיוכלו לישון בתורנות, אבל החיילים גילו לתדהמתם שבמקום לישון - דגן ישב ולמד. הם אמרו לו: "אתה חייב לישון! אחרת, איך יהיה לך כוח להילחם?" אך דגן אמר להם: "זה הכוח שלי!".

"דגן לא היה רק מתמיד גדול, אלא גם בעל חסד נדיר", מוסיפים בני המשפחה. "פקיד בסניף הבנק של דגן סיפר לנו שיום אחד דגן הגיע לבנק וביקש להעביר סכום כסף גדול מחשבונו האישי לחשבון של אדם מסויים. תקופה לא ארוכה לאחר מכן הוא הגיע כדי להעביר סכום נוסף. מקרה זה חזר על עצמו כמה וכמה פעמים.

לימים התברר, כי דגן, כקצין וכמפקד, היה מפקיד סכומי כסף מחשבונו האישי לחשבונותיהם של חיילים שידע שהם שרויים במצוקה כלכלית. לאחר נפילתו סיפרו לנו מספר חיילים כשדמעות בעיניהם: "ידענו שאנו נעזרים קרן של הפלוגה, אך מעולם לא העלנו בדעתנו שהקרן הזו היא בעצם חשבון הבנק הפרטי של דגן..."

אך מעל הכל, מדגישים בפנינו בני משפחתו: "למרות כל ההישגים העצומים אליהם דגן הגיע - הוא היה אדם צנוע מאד ונחבא אל הכלים. דגן ישן תמיד על הרצפה, וכשניסה פעם הרס"פ שיישן במיטה בכל זאת, אמר לו דגן: "אסור לאדם להיות גבוה, גם לא יותר מהנמלים שהולכות פה עכשיו". לסיום, נביא מהדברים שאמר עליו ראש ישיבת "הר המור", הרב מרדכי שטרנברג זצ"ל:

"מי שפגש את האישי של דגן, פגש משהו אינסופי. מציאות שאי אפשר להכניס לכלי. הוא רצה ללמוד 120 שנה ולהיות 120 שנה בצבא. אי אפשר לכמת את זה. כל דבר הוא עשה לנצח. כתוב שד' צמצם את עצמו. דגן צמצם את עצמו והופיע. זה היה צמצומים. תמיד צמצומים. כי בעצם כל דבר היה צריך להיות אינסופי. לימוד תורה 120 שנה לא מספיק ויש עוד המון רעיונות 120 שנה לא מספיקות. זה היה אורח חייו. איך למד? בלי גבול. לפעמים עד כדי שבירת הגוף. חולי. כפשוטו. ולא כי התאכזר לעצמו, אלא כי כל דבר עשה בלי גבול.

"טוטאליות של התמסרות לדבר כי אין פחות מזה. למה שיהיה פחות מזה? זאת טוטאליות כזאת שאומרת, אני כלי להופעה אלוקית. הוא לא היה גם בחור ישיבה וגם איש צבא. דגן חי עולם של קודש ולכן עשה את הכל. זה לא לא סותר את הכל, זה מנוע להכל. וכשאנשים פגשו את דגן זה מה שפגשו. את הנשמה שלו שהופיעה בפנים שונות".

בימים אלו נמצאים אנו תחת רישומם של ימי התקומה, ובהם יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל. עם תקומת ישראל בארצו, לאחר אלפיים שנות גלות, הולכות ונבנות בתוכנו נפשות נדירות בעלות שיעור קומה מופעים וכוחות אדירים של מסירות נפש למען האומה והמדינה הנובעים מתוך התמסרות מוחלטת לעשיית רצון ד', שמוציאה לפועל את המגמה האלוקית בבניין החיים הכללי של האומה ובחייהם הפרטיים.

אחד המיוחדים שבהם היה רב סרן דגן ורטמן הי"ד, בוגר ישיבת הר המור. בחייו ובמותו, חשף דגן בפנינו קומה אצילית ומרוממת המעניקה לנו תובנות חדשות על היכולת להתמסר אל הנצח, ומתוך כך לכל דבר זמני הקשור בו. ביקשנו רשות ממשפחת ורטמן לפרסם מכתב שכתב דגן הי"ד. המכתב, שנתגלה לבני המשפחה כשסידרו את חפציו האישיים אחרי נפילתו, מתמצת במידת מה את מהות אישיותו האצילית של דגן, ואת היותו מסור כולו לעבודת ד' וישראל עמו. במכתב זה, שעד היום לא ידוע למי היה ממוען (שכן הנמען לא היה מצויין בראשו), מפרט דגן את בקשתו מהצבא לאפשר לו לנצל ללימוד תורה בישיבה את החופשה בת השנתיים במקום לימודים אקדמיים כפי שיועדה מלכתחילה.

דגן נימק את בקשתו שלימוד התורה בישיבה הינו הערובה היחידה מבחינתו להמשיך להתמסר כראוי לעבודתו בצבא מתוך תחושת שליחות אמיתית ובלו להיגרר לשיקולים אנוכיים של כסף, קריירה וכבוד.

להלן המכתב:

שלום רב!

שמי דגן ורטמן. סיימתי לפני כחודשיים תפקיד מ"פ מבצעי ב' בגדוד 13 של גולני, ויצאתי לתקופת לימודים של שנתיים. בתקופה זו עליי לעשות תואר, כידוע לך, על מנת שאוכל להמשיך ולפקד בצבא. לפני גיוסי לצבא למדתי 5 שנים + בישיבה בירושלים. איני יודע להעיד על עצמי אם הייתי טוב או לא. זאת ישפטו חיילי, מפקדי והצבא. אך מה שעשיתי, ומי שהייתי, נבעו מאותן 5 שנים של לימוד בישיבה. לצערי, לימודי התואר לא מאפשרים לי "להיכנס" בצורה רצינית לתוך הלימוד בישיבה שדורש השקעה והתמסרות. יודע אני שתקופה זו משמעותית לי מאוד להמשך שירותי. מהכרות עם "עולם" הישיבה ברור לי שאתקדם מאוד, כאדם וכמפקד, ובעיקר תתעצם תחושת השליחות שהכרחית, כידוע לך, לעשייה הצבאית, ואני צריך לחזקה.

אם אמשך את השנתיים הללו במתכונת הנוכחית, הדבר היחיד שאקבל הוא תואר (שהוא, בלי לפגוע באף אחד, לא שווה הרבה מלבד המשכורת). ואילו בלימוד בישיבה אוכל להתקדם באמת, מכל הבחינות שהזכרתי, ואחזור מוכן ונכון לאתגרים שיוטלו עלי.

הלימוד בישיבה מעמיק ותובעני הרבה יותר מלימודי כל תואר שהוא (אני שייך למשפחה אקדמאית: אב - רופא, אם - עובדת סוציאלית, אח - פסיכולוג וכו', ומכיר היטב את האקדמיה) - ובלבד שמתמסרים אליו.

איני מבקש חופש לעצמי, אלא לעבוד קשה בהשקעת כל זמני בלימוד בישיבה (גם עכשיו רוב היום אני נמצא בישיבה). כמו כן, להערכתך, לא תהיה בעיה לקבוע עם הרבנות הצבאית לבחון אותי כל פרק זמן קבוע (לפי מה שסיכום) על החומר הנלמד, כך שהעניין יהיה מדיד ולא "ישיאר באוויר".

לגבי העניין הכספי שתלוי בתואר: כיום אני בן 31, ומבקש לקבל החלטה בעניין אישי זה. אני מודע לכסף בו מדובר ואני שלם עם רצוני זה לגמרי. אבקש בכל לשון של בקשה לוותר לי על התואר על מנת שאוכל להתרכז בלימוד בישיבה. (אין לי שום בעיה לוותר על התכנית שעליה אני חתום ולא לקבל מהצבא דבר בשנתיים אלו ובלבד שאוכל להמשיך אח"כ בצבא).

מטרת העיקרית היא שעשיית הצבאית תמשיך להיות שליחות ולא משלח יד (כדברי יגאל אלון). יודע אני בעצמי שאם לא אצליח לשמר תחושה זו לא אהיה מסוגל להמשיך.

• חיי שעה •

הרב איתן קופמן

המשבר הכפול של הציונות החילונית

לחיים הגשמיים משמעות וערך: "החומריות כשהיא לעצמה נעשית לאה מאין קורטוב של רוחניות אמיתית" (מאמרי הראיה שם).

דווקא ברגע שהבניין הגשמי מתבסס, והמדינה הקטנה ומוקפת האויבים הופכת למעצמה צבאית, כלכלית, חקלאית ומדעית - מתרחש המשבר השני של הציונות החילונית. אל ההצלחה הגשמית הגדולה מתלווה תחושת ריק גדולה עוד יותר. אחרי עשרות שנים החזון הציוני מתגלה כחזון ריק מתוכן וחסר זהות. כאן מופיע המשבר השני של הציונות החילונית - המשבר עם הציונות עצמה, וכדברי הרב באורות: "השלווה הגשמית שתבוא לחלק מהאומה... תקטין את הנשמה... השאיפה לאידיאלים נישאים וקדושים תחדל, וממילא ילך הרוח וישקע".

כאשר הציונות החילונית גילתה שהבנין הגשמי לא עונה על כל צרכי החיים, היא החליטה לפרק אותו בעצמה, כמו צייר שמוחק את ציורו בסיום עבודתו משום שהתוצאה הסופית לא מצאה חן בעיניו. אז הופיע בישראל תהליך ה"פוסט ציונות" - תהליך הביטול והפירוק של מדינת ישראל. אותם הכוחות שפעלו לבנות את המדינה ולבסס אותה מבחינה חומרית, הם אלו שבסופו של דבר פועלים כדי להחריב את מפעל חייהם: "פושעי ישראל... אחרי שגמרו את עבודת הנתיצה של אליל הרוחניות, הם על כרחם באים לנתץ גם את אליל החומריות, כי אחרי שהחומריות נפרדת מהרוחניות גם היא אינה אלא אליל ואין לה זכות קיום" (מאמרי הראיה שם).

לתהליך זה של ה"פוסט ציונות" היו שני שלבים:

השלב הראשון היה רעיון הקמת המדינה הפלסטינית על אדמתה של ארץ ישראל. הדאגה ללאומיות היהודית הוחלפה בדאגה ללאומיות פלסטינית, גם במחיר גירוש יהודים מבתיים והחרבת ישובים יהודיים. המאבק הצבאי על הארץ הפך ל"כיבוש משחית", וחלקי מולדת הפכו בן-לילה ל"שטחים הכבושים".

השלב השני הוא רעיון "מדינת כל אזרחיה", החותר לביטולה הגמור והמוחלט של מדינת היהודים. רעיון זה מהווה מחיקה מוחלטת של כל המפעל הציוני ששם לעצמו למטרה להקים מדינה ליהודים דווקא. בג"צ, מפלגות השמאל ואנשי תרבות ואקדמיה פועלים כבר מספר שנים כדי להפוך את מדינת ישראל למדינת כל אזרחיה. הם הולכים ומתרחקים לא רק מהזהות היהודית הדתית אלא גם מהלאומיות היהודית ומהציונות. הם שוללים את המוסריות ואת צדקת הדרך של הציונות ומנסים למשוך אחריהם את כולנו, פעמים בהשפעה תרבותית ובהנדסת תודעה ופעמים בפסיקה משפטית כוחנית ואלימה.

דאגה לצרכים של יהודים מוגדרת כגזענות וכפגיעה בשוויון; זכויות היהודים התחלפו בשיח 'זכויות האדם' כאשר הוא אדם; משאבי ההגירה ליהודים הופנו לקליטת אלפי גויים גמורים בכל שנה; תקציבים ממשלתיים מופנים כדי לדאוג לפרנסה ולדיר דווקא למי שאינו יהודי; אידיאל 'העבודה העברית' התחלף באידיאל 'האפליה המתקנת' עבור בני מיעוטים. גם הקריאות למלחמת אחים באות לערער ולבטל את הרגש הלאומי ואת רגש האחווה הקיים בין כלל היהודים בארץ.

התופעה שראינו בחודשים האחרונים, שבה אנשים מוכנים 'לשרוף את המועדון', לעודד סרבנות, לאיים בעזיבת הארץ, בפגיעה בכלכלה ואפילו במלחמת אחים - היא חלק מתופעה זו. היא תוצאה של המשבר הכפול והמצוקה שבה כוחות חיים אדירים מחפשים זהות ומשמעות. לא מדובר בקול ענות גבורה אלא בקול ענות חלושה, ובעיקר - קולות של מצוקה. תהליך הגאולה כולל בתוכו בירורים, שחלקם לא פשוטים, ואלו הם <<

יום העצמאות מפיגש אותנו עם המעבר מגלות לגאולה. תהליך זה ממלא את ליבנו בהכרת הטוב ובשמחה, אך הוא גם כרוך באתגרים לא פשוטים. אחד מהם הוא המשבר הכפול של הציונות החילונית.

כידוע, כשם שלאדם יש נשמה וגוף, ונשמתו מופיעה בעולם דרך הגוף, כך לכלל ישראל יש נשמה וגוף. הנשמה היא התורה, והגוף הוא הממלכה או המדינה. תפקיד הגוף, כלומר המדינה - להיות המרחב שדרכו הנשמה, כלומר התורה, מופיעה בעולם. התורה בשלמותה לא מופיעה על ידי אדם פרטי אלא רק על ידי עם ישראל כולו, והייעוד שלנו הוא להיות "ממלכת כהנים וגוי קדוש", ולא 'אדם פרטי קדוש'.

הרב זצ"ל (מאמרי הראיה, מאמר 'המספד בירושלים') הגדיר את תנועת הציונות כתנועה של התעוררות כוחות חיים חומריים שבאומה. כוחות שתכליתם לבנות רק את הבסיס הגשמי של האומה בארצה. וכך גם באורות (עמ' פ"ג): "הדור הראשון של עקבתא דמשיחא... הוא מכשיר את החומר של כנסת ישראל". אולם הוא גם הדגיש שהתהליך לא נעצר בכך, כי לאחר מכן יש להפיח נשמה ורוחניות בתוך הגוף הלאומי (אגרת לתנועת המזרחי).

בגלות התורה הפכה להיות בעיקר תורה פרטית, תורה המדריכה את היחיד בחיי היום-יום, ופסקה להיות תורה המדריכה עם שחי בארצו. החולשה הרוחנית של הגלות יצרה בנו פחד ויראה מפני המציאות הגשמית, והחומריות נתפסה כאיום על הרוחניות. מושגים כמו גבורה צבאית וגופנית, חריצות מעשית, חזון לאומי ורגשות לאומיים נתפסו כרעיונות שזרים ליהדות ומאיימים עליה.

כאשר הגיעה הגאולה, והכוחות החומריים הלאומיים החלו להתעורר מתרדמה של אלפיים שנה, הם פגשו את התורה כפי שהייתה נוהגת בגלות, ולא הכירו את התורה המתאימה לארץ ישראל. החומריות הלאומית פגשה את התורה כדבר שמתנגד לה, וממילא היא פיתחה התנגדות אליה. בנקודה זו מתרחש המשבר הראשון של הציונות החילונית - המשבר מול היהדות. הגוף מזהה בטעות את הנשמה כאויב שלו ומכריז עליה מלחמה: "קצרי ההשגה, כשהם רואים בעולם נטייה כלפי החיים החומריים... בקנאתם לחומריות הם מבקשים לבטל לגמרי את הרוחניות שלדעתם היא סותרת את החומריות החביבה עליהם" (מאמרי הראיה, מאמר 'אחדות ושניות').

ואכן, אחד ממרכיבי הזהות של הציונות החילונית, כבר מראשיתה, היה - ההתרחקות מהדת.

חלק גדול מהחלוצים וממנהיגי הציונות החילונית, לא היו חילונים או כופרים "במקרה" אלא "בעצם". מבחינתם להיות ציוני הוא לאהוב את הארץ, להיות גיבור, לעבוד קשה את האדמה - ובד בבד להתרחק מהדת היהודית. הציונות החילונית מיסדה את החילון ואת ההתרחקות מהיהדות בצורה שיטתית וקבועה: מערכת החינוך חינכה את הילדים לכפירה וזלזול ביהדות; התקשורת הציונית, העיתונות, בָּנָה ליהדות ולמקיימי המצוות על בסיס יום-יומי, כולל הטפה לשנאת החרדים ושנאת היהדות; אנשי הרוח וחלק מהמנהיגים של הציונות החילונית כתבו על הניגודיות המהותית שיש בין היהודי הדתי הגלותי ובין היהודי הציוני הארץ-ישראלי.

אבל התהליך, לדעתו של הרב, לא מסתיים כאן. כשם שלאדם פרטי יש שאיפות רוחניות, והתעסקות גשמית לבדה לא יכולה לתת לו סיפוק בחייו, כך הוא גם לגבי עם שלם. התעסקות בלאומיות גשמית לבדה אינה יכולה להימשך לאורך זמן, משום שהיא אינה עונה על הצורך לצרף

עצמה מדרבנת את הכוחות הרוחניים והכוחות החומריים להתאחד. זהו אורו של משיח הוֹפֵךְ חושך לאור ומר למתוק. אם כן, מתחת לפני השטח, מתחת לקולות ההפגנות ושלטי המחאה, ומבעד להסתה ולגידיופים כלפי כל מה שמייצג את הציונות ואת היהדות - אנו עדים להתקדמות משמעותית בתהליך הגאולה שבה הרוחניות והחומריות, היהדות והציונות, הולכות ומתקרבות זו אל זו, עד להתאחדות הגמורה של משיח בן יוסף עם משיח בן דוד, שנזכה לראותה בקרוב בימינו בעזרת ד'.

« חבלי משיח. אין מה להיבהל מתהליכים אלו. יש להתבונן בהם מזווית של אמונה ולראות את התוך ואת הנולד מהם. כאן מגיעה התפנית המדהימה בעלילה. 'המשבר' כיום הופך על כרחו ל'מבשר' גדול. כיום מתברר לכול כי במקום שאין יהדות - אין גם ציונות. אם לפני מאה שנה הנחת היסוד היתה שבמקום שיש יהדות אין ציונות, כי הן סותרות זו את זו, בשנים האחרונות הולכת ומתבררת האמת, שבמקום שאין יהדות אין ציונות, והיהדות היא נשמת הציונות. יתירה מזו, ההתנגדות של השמאל כיום הן ליהדות והן לציונות היא

הזוה עובדא

ניסים ירחי, תנועת ישראל יהודית

באמת תאומים

הנה, זה שם! יש שם שלט "גם אני בעד הרפורמה". תודה חבר'ה, נראה שם! האחים נבוכו לרגע משאלותיהם של המפגינים, אבל המשיכו בדרכם. לאחר שסיימו לפרוק את הציוד, הם חיבקו ונישקו את אביהם. הוא התניע את הרכב, הסתובב, וחזר לביתו. התאומים תכננו כל אחד ללכת לדרכו.

לפני שהחלו במסע הפילים' המתוכנן (והקצר יחסית) פנה אלון אל עומר: עומר!

כן, אחי.

בהצלחה לך!

מה אמרת?!

אמרת לך בהצלחה. אתה נואם בהפגנה, נכון? אז רק איחלתי לך הצלחה. השקט התעשייתי של השבועות האחרונים נשבר ברגע זה. הם אמנם דיברו כל הזמן, אבל בעיקר בעניינים טכניים, הם העדיפו שלא להעלות את הנושא מאחר והדברים טעונים ועלולים להביא אותם למקום לא רצוי ביניהם. הם תמיד אהבו וכיבדו אחד את השני לא משנה באיזו דרך בחר כל אחד מהם, אז למה להתחיל עכשיו.

בראשו של עומר החלו להתרוצץ מחשבות. הוא לא הבין למה אחיו, תומך מובהק של הרפורמה, מאחל לו הצלחה - בנאום נגד הרפורמה.

- אה, תודה, אבל... אתה לא אמור לאחל לי בהצלחה, לא? אתה מתנגד לגמרי לדעותיי?

-נכון ולא נכון. דבר ראשון, אני אוהב אותך בכל מקרה, כי אתה אחי יקירי עוד לפני שבאנו לעולם וגם אם אנחנו חולקים אמשך לאהוב אותך בלי שום תנאי. אבל יותר מזה, אני לא חושב שיש בינינו באמת מחלוקת!

-מה?! אתה לא רואה מה הולך פה מסביב? עוד רגע פורצת כאן מלחמת אחים! גם אני מאד אוהב אותך, אבל מה הכוונה 'אין מחלוקת'?

-תראה, שנינו ממהרים, יש לכל אחד מאיתנו אחריות גדולה ולא כדאי לנו לאחזר. אבל אני מכיר אותך, אתה מדהים ואידאליסטי ורק רוצה לקדם את הטוב, הצדק והיושר במדינה - וכך גם אני! כנראה יש בינינו איזה 'קצר בתקשורת'. הדברים המזעזעים שאתה חושש מהם ונלחם נגדם - גם אני מתנגד להם! וכנראה שגם לערכים שאני שואף לקדם - אתה מסכים. אתה הרי לא באמת חושד בי שאני אשים מאחורי סורג ובריח מחללי שבת או מי שמתלבש לא צנוע, נכון? יש בשני הצדדים אנשים שמתרגמים את העניין ל'רק הוא' או 'רק לא הוא', אבל זה לא מלמד עלינו כלום. אנחנו שנינו רוצים את אותו הדבר - אולי עם ניואנסים דקים. טוב אחי, אני מסכים לגמרי, באמת צריכים לדבר.

-מעולה! ליל שבת אחרי הקוסקוס של אמא, אני לא אלך לבית המדרש. נשב על קפה שחור טוב. הרבה זמן לא דיברנו על דברים עמוקים כמו שהיינו מדברים פעם. אולי הוויכוח הזה עוד יצמיח דברים טובים וחיבורים חדשים.

סגרנו. סליחה, פתחנו.

גרעינים עלי ובהצלחה אחי!

יום שלישי, השעה 15:30, ובבית משפחת גלבוץ, מתארגנים שני האחים התאומים, אלון ועומר, להפגנה על הרפורמה המשפטית. לכל אחד מהם דעה הפוכה. כל אחד מתכוון ללכת להפגנה נגד הצד השני, אבל האווירה בבית כהרגלה, נעימה ושלווה.

כבר לפני כמה שנים החליט כל אחד מהתאומים על דרך חייו, ומתוך המשפחה המסורתית יצאו שני האחים כל אחד לדרך הפוכה. אלון החל לשמור שבת כבר בכיתה י"א, ולאחר התיכון החליט ללכת ללמוד תורה ביישיבת הסדר. אחיו עומר אמר לא פעם כלשונו 'הנושא הדתי אף פעם לא דיבר אליי', אבל הוא תמיד היה מאוד אידאליסטי, ואחרי התיכון התנדב לשנת שירות איכותית ומשמעותית לפני הגיוס לצבא. במשך השנים גיבשו כל אחד מהתאומים דעה מוצקה על ענייני העולם ועל בעיותיה של החברה הישראלית, וביררו לעצמם את האידאליים שעל פיהם ירצו לבנות את חייהם.

כעת, הנושא הבווער שקורע את העם נגע לליבם, וכל אחד התמסר לעניין כמו שרק הם יודעים. עומר אפילו אמר לנאום לקבוצת צעירים בהפגנה. כל אחד מהאחים כבר ארגן את הבוקסה, את הדגל ואת החולצה הכחולה-לבנה וכמוכן, את הסרטים לידיים ואת המדבקות לחלוקה. הם כבר היו בדרכם לצאת מן הבית - כל אחד לבדו - להפגנה "שלו", אך רגע לפני היציאה, קרא אליהם לפתע אביהם: "אלון ועומר, אולי במקום שכל אחד יסחוב את הציוד הכבד הזוהר להפגנה אני כבר אקפיץ אתכם? ממילא שתי ההפגנות נמצאות באותו אזור". אחרי היסוס קל, ההצעה התקבלה. כמוכן גם בעזרת האמא שתמיד דואגת שלא יהיה לילדיה כבד מדי. אילו רק ידעה את יכולתם של בניה בסחיבת משקלים, היא לא הייתה דואגת אפילו לרגע. הרי כל אחד מהתאומים זכה לשרת בצה"ל, זה כלוחם בסירת וזה כמפקד באחד מגדודי החי"ר. נישקה את הבנים ואמרה בצחוק לבעלה: "תראה שלומי, הם ממש נראים אותו דבר." "הם תאומים, חגית" ענה לה שלומי חצי בצחוק.

הבוקסות ושאר הציוד הועמסו אחר כבוד על רכב, ומשפחת גלבוץ יצאה לה לדרכה. בהגיעם לצומת האחרון שנותר פתוח למעבר רכב, נאספו כבר המוני אנשים מסביב - כל אחד בדרכו לעבר מחאתו. איש איש ושלטי, איש איש וסימאותיו. שלומי עצר את הרכב ונתן לתאומים לפרוק את הציוד.

לפתע עברה קבוצה של מפגינים כבני 30 ושאלה אותם:

- אהלן חבר'ה, אתם בעד או נגד? איפה ההפגנה שלנו?

- "אה...", התחילו לגמגם האחים בהיסוס.

תוך כדי כך התפרץ אחד החברים:

- הנה זה! שם אני רואה זוג אנשים שהולכים עם שלט "זה לא דמוקרטיה".

-מה הקשר? אתה לא יודע ששני הצדדים אומרים את המשפט הזה?

- אה נכון. ושם "זו דיקטטורה!" זה טוב?

- לא, גם זה לא עוזר, אז אחים שלי, יודעים לאן הולכים החבר'ה הטובים?

התאומים שתקו במבוכה. למזלם התפרץ חבר נוסף ואמר:

"ויכריזו רבים את הקריאה הגדולה והנצחית, הכתובה בתפילין דְמְרִי עֲלֵמָא:

מי כעמד ישראל גוי אחד בארץ" (מון הרב זצ"ל, מאמרי הראי"ה עמ' 59)

הצטרפו להפצת העלון מי כעמד!

בתרומה חודשית קבועה תקבלו עד אליכם חבילת עלונים להפצה בבית הכנסת באיזורכם או בישיבה שלכם.

אפשרות לחודש ניסיון בהנחה • ניתן לתרום מכספי מעשר

להצטרפות: mikeamcha.co.il או שלחו סמס: 050-9329091

מי כעמד
• מערך המפיצים •

